

Sporten en bewegen,
da's 'T hOF!
2009 – 2012

Sportnota

Gemeente Hof van Twente

Versie: februari 2009

Inhoud

1. STARTPUNT	3
1.1. INLEIDING	3
1.2. ONTWIKKELINGEN & TRENDS	3
1.3. DOELSTELLING VAN DE SPORTNOTA	4
2. GEMEENTELIJK KADER	6
2.1. DEFINITIE VAN SPORT	6
2.2. DWARSVERBANDEN	6
2.3. SITUATIESCHETS 2009: DIT IS ER NU	8
2.4. DIT WIL HOF VAN TWENTE BEREIKEN	10
3. SPORTTHEMA'S UITGEWERKT	11
3.1. MEER MENSEN IN BEWEGING	11
3.1.1. Drempelverlagende maatregelen uitbreiden	11
3.1.2. Ontwikkelen sportaanbod ouderen.....	11
3.1.3. Gebiedsgericht inzetten van sportstimulering.	11
3.1.4. Ontwikkelen combinatiefuncties.....	12
3.1.5. Stimuleren bewegingsonderwijs basisscholen.....	12
3.2. DE SPORTPLEK	13
3.2.1. Efficiënter gebruik bestaande sportaccommodaties.	13
3.2.2. Criteria aanleg kunstgras sportveld.....	13
3.2.3. Stimuleren van uitbesteding en privatisering.....	14
3.2.4. Investeringssubsidie in bepaalde situaties verhogen.	14
3.3. STERKE SPORTCLUBS	15
3.3.1. Waarborgen sterke sportclubs.	15
3.3.2. Meer sturen met subsidieregeling.	15
3.3.3. Bieden van een platform voor deskundigheidsbevordering.	15
3.3.4. Naast breedtesport meer aandacht voor topsport.....	16
4. MONITORING	17
<i>Prestatie-indicator</i>	17
5. FINANCIËN	18
6. GERAADPLEEGDE LITERATUUR	19
<i>Bijlage 1. Lijst met geïnterviewde organisaties.....</i>	<i>20</i>
<i>Bijlage 2. Lijst met gesubsidieerde sportclubs en sportgerelateerde organisaties.....</i>	<i>21</i>
<i>Bijlage 3. Overzicht met alle sportclubs en sportaccommodaties</i>	<i>22</i>
<i>Bijlage 4. Sportbudget 2009.....</i>	<i>25</i>

1. Startpunt

1.1. Inleiding

Dat sport belangrijk is in de gemeente Hof van Twente blijkt wel uit het grote aantal sportclubs in de gemeente. Van de ruim 130 sportclubs en andersoortige organisaties met een sportaanbod krijgt ongeveer de helft een gemeentelijke subsidie. Veel inwoners sporten in de sporthallen, gymzalen en zwembaden in de gemeente of op één van de sportparken die de gemeente rijk is. Door het verlenen van subsidies en het beschikbaar stellen van accommodaties voor sportactiviteiten stimuleert en faciliteert de gemeente sport in de gemeente.

1.2. Ontwikkelingen & trends

Veel jongeren sporten bij een vereniging

Hof van Twente heeft een groot aantal sportclubs en het aantal jeugdleden van sportclubs steeg tussen 2004 en 2007 van 4.534 naar 4.703 (een toename van 3,7%)¹. Van de jongeren uit de gemeente in de tweede en vierde klas van het voortgezet onderwijs is 82% lid van een sportvereniging. In vergelijking met het Twentse gemiddelde, van 73%, sporten er aanzienlijk meer jongeren uit de gemeente bij een sportclub. Van deze jongeren beweegt 12% minder dan 7 uur per week ten opzichte van 18% in Twente. Ondanks dat het gemeentelijk percentage positief afsteekt tegen het Twents gemiddelde blijft het streven om alle jongeren dagelijks een uur te laten bewegen, zodat ze voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB), die voorschrijft dat jongeren tot 18 jaar minimaal 1 uur per dag matig intensief moeten bewegen.

Hof van Twente vergrijst en wordt dikker

Hoewel het aantal jeugdleden bij sportverenigingen stijgt, valt er ook een daling te bespeuren. Het aantal kinderen in de basisschoolleeftijd zal nog groeien van bijna 3.700 in 2008 tot circa 3.766 in 2010, maar daarna neemt het aantal inwoners in deze leeftijdsgroep af. Naast deze ontgroening is er ook in Hof van Twente sprake van vergrijzing. Het aantal mensen van 65 jaar en ouder zal in ieder geval tot 2030 blijven groeien. Tevens blijft het aantal mensen met overgewicht groeien. In Twente heeft de helft van de volwassenen overgewicht, dat is meer dan gemiddeld in Nederland. Naast een slecht eetpatroon vormt onvoldoende bewegen hiervan veelal de oorzaak.

Alternatieven voor sportclubs in opmars

Verder kiezen sporters steeds vaker voor sporten in een ander verband dan binnen de sportvereniging. De opmars van het aantal fitnesscentra is hier een goed voorbeeld van. Kwaliteit en maatwerk zijn dikwijls doorslaggevende criteria bij de keuze voor een bepaalde sport. Tevens verbreedt de focus van sporten naar bewegen.

¹ Gegevens zijn afkomstig uit de aanvraagformulieren subsidie Welzijn, sport, onderwijs en jeugd.

Meer aandacht voor hoogwaardig bewegingsonderwijs

Doordat docenten in het basisonderwijs niet langer automatisch bevoegd zijn om bewegingsonderwijs te verzorgen, wordt de vraag naar vakdocenten bewegingsonderwijs en beweegconsulenten steeds groter. Combinatiefuncties in de sport, waarbij de vakdocent bewegingsonderwijs ook het naschools sportaanbod verzorgt, komen steeds vaker voor.

Efficiënt gebruik van sportgrond

Ook technische ontwikkelingen beïnvloeden de sport. Kunstgras, bijvoorbeeld, heeft zich in de afgelopen jaren ontwikkeld tot een waardige opvolger van natuurgras in ondermeer de voetbalsport. Tevens groeit het aantal multifunctionele sportcentra, waardoor de sporter kan kiezen uit een breed aanbod van sportmogelijkheden onder één dak.

Bij het ontwikkelen van het gemeentelijk sportbeleid is ondermeer gekeken naar het landelijke sportbeleid. In onderstaande kader staan de hoofdlijnen van het landelijke beleid kort omschreven.

Tijd voor sport

In de kabinetsnota 'Tijd voor sport' en bijbehorende uitvoeringsprogramma 'Samen voor de sport' (2006 – 2010) staan drie thema's centraal: bewegen, meedoen en presteren. Het thema 'bewegen' heeft als doelstelling het bevorderen van een gezonde en actieve leefstijl. Een leven lang sporten en bewegen moet als vanzelfsprekend worden ervaren. Bij het thema 'ontmoeten' ligt de nadruk op het samenbrengen van mensen door sport. Hoewel de leefstijl van mensen steeds individualistischer is geworden, blijft er behoefte aan sociale interactie. Het derde thema uit de kabinetsnota is 'presteren' en focust op het ondersteunen van topsporters en talentontwikkeling. Hierbij geldt als uitgangspunt dat Nederland op sportgebied bij de top van de wereld wil behoren. De achterliggende gedachte bij het stimuleren van topsport is dat Nederlanders trots zijn op behaalde topsportprestaties en dat topsport een positief effect heeft op andere terreinen en op de motivatie van andere (jonge) sporters.

1.3. Doelstelling van de sportnota

'Kerngericht' waar het kan, 'Hofbreed' waar het moet.

De gemeentelijke visie op sport moet meegroeien met voorgaande ontwikkelingen, daarom wordt in de nieuwe sportnota een actueel beeld geschetst van sport in Hof van Twente en de wijze waarop de gemeente sport in de komende jaren wil stimuleren. De sportnota betreft een visie op hoofdlijnen en richt zich op de gemeente als geheel met daarbij aandacht voor de kernen. Uitgangspunt is: 'Kerngericht' waar het kan, 'Hofbreed' waar het moet. Met andere woorden: er wordt gekozen voor zo veel mogelijk sporten in de woonkern, dicht bij huis. Alleen als accommodaties dermate groot zijn dat zij kernoverstijgend gebruikt gaan worden (bijvoorbeeld bij de bouw van een zwembad) zal voor een Hofbrede benadering worden gekozen.

De kerngerichte benadering heeft als voordeel dat sportvoorzieningen zich veelal dicht in de buurt van bewoners bevinden. Het nadeel van deze benadering is dat clustering van voorzieningen minder vaak mogelijk is. Mede hierdoor kost een kerngerichte benadering meer ruimte en geld.

Meer sturen met het sportbeleid en efficiënter inzetten van middelen

De sportnota vormt een inhoudelijk toetsingskader. Aan de hand van deze nota kunnen in de komende jaren sportgerelateerde keuzes gemaakt worden. In de nota wordt de samenhang binnen het sportbeleid en tussen sport en andere beleidsterreinen uiteengezet.

Meer dan voorheen wil de gemeente sturen op het sport- en bewegbeleid. De huidige structurele beleidsinstrumenten zijn namelijk vooral beheersmatig van insteek. In vergelijking met andere gemeenten trekt Hof van Twente veel geld uit voor sport en sportaccommodaties. In de komende jaren zal de aandacht voor sport blijven bestaan. Wel zal er worden gekeken naar manieren om de middelen voor sport efficiënter in te zetten.

Aansluiten op kaders programmabegroting

Deze nieuwe sportnota vervangt de deelnotitie sport uit 2003 en de zwem- en sportaccommodatiecomponenten uit de deelnotitie accommodatiebeleid 2004. De doelstellingen uit de sportnota sluiten aan bij de kaders uit de Programmabegroting 2009:

- sportvoorzieningen voor iedereen, met name jeugd, mensen met overgewicht en gehandicapten aanbieden en
- intensiever gebruik van sportaccommodaties.

De nieuwe nota omvat de periode tot en met 2012.

In afzonderlijke plannen worden het uitvoeringsprogramma voor kunstgras en de toekomstvisie voor zwembaden verder uitgewerkt.

Bij de totstandkoming van deze sportnota zijn gesprekken gevoerd met een tiental organisaties. De geraadpleegde (sport-)organisaties zijn opgenomen als bijlage 1.

2. Gemeentelijk kader

2.1. Definitie van sport

Door de ontwikkelingen op sportgebied heeft een verschuiving opgetreden in de opvattingen over sport. Zoals eerder is aangegeven zijn er naast de traditionele sportclubs nieuwe sportvormen bijgekomen. Ook is het accent in het sportbeleid verschoven van sporten naar bewegingsactiviteiten. Binnen Hof van Twente wordt daarom een brede definitie van sport gehanteerd.

In deze nota wordt onder sport verstaan: alle lichamelijke bezigheden waarbij conditie en vaardigheden vereist zijn of bevorderd worden. Daarnaast worden denksporten onder de noemer sport geschaard. Sport kan plaatsvinden in verenigingsverband, maar kan ook bij een andersoortige sportaanbieder of in ongeorganiseerd verband plaatsvinden.

Sporten is in eerste instantie een doel op zich en vooral leuk om te doen. Daarnaast dient sport ook als middel om andere doelen te bereiken. Hierbij kan worden gedacht aan het verbeteren van de gezondheid en het opdoen en onderhouden van sociale contacten.

2.2. Dwarsverbanden

Tussen het sportbeleid en andere beleidsterreinen bestaan duidelijke dwarsverbanden. Hieronder worden een aantal aanpalende terreinen genoemd, die ook op andere plekken in de nota terugkomen.

Sport als bindende factor

- De *Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)* beoogt dat iedereen in onze maatschappij mee kan doen. Burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties dienen een netwerk te vormen waarop men kan terugvallen als dit nodig is.
- Sportverenigingen vormen een invloedrijk onderdeel van het sociale netwerk van veel mensen en vormen daardoor een belangrijke schakel in het netwerk. Het treffen van drempelverlagende maatregelen voor gehandicapte sporters is één van de overlappingsen tussen WMO en sport die in deze nota aan de orde komt.

Sport en alcohol geen gezonde combinatie

- Het *lokaal gezondheidsbeleid* heeft tevens raakvlakken met het sportbeleid. Als vanzelfsprekend vanwege de gezondheidsvoordelen van bewegen, maar daarnaast is de sportclub ook een plek waar jongeren in aanraking kunnen komen met alcohol en roken. Uit het jongerenonderzoek van de GGD uit 2007 komt naar voren dat het percentage alcoholdrinkers in Hof van Twente met een percentage van 60 hoger ligt dan in de regio Twente (met 52%).² De gemeente wil ook vanuit haar sportbeleid bijdragen aan het terugbrengen van het alcoholgebruik onder de jeugd. Het standpunt daarbij is dat de sportkantine niet de plek moet zijn waar jongeren leren drinken. Hoewel het schenken van alcohol aan jongeren onder de 16 verboden is, wordt er nog regelmatig gedoogd door barpersoneel. Al het barpersoneel in sportverenigingen dient zich bewust te zijn van de maatschappelijke verantwoordelijkheid voor een verantwoord alcoholbeleid. Tevens wil de gemeente het standpunt uitdragen dat er geen alcohol wordt geschonken als er jeugdactiviteiten plaatsvinden. De gemeente wil daarom aanhaken bij een alcoholpreventieproject in de regio. Verenigingen die zich extra inspinnen om alcoholgebruik onder jongeren te voorkomen, zullen in deze aanpak worden gestimuleerd door (nader te ontwikkelen) ondersteunende maatregelen.

² Het jongerenonderzoek van de GGD uit 2007 is uitgevoerd onder jongeren van de tweede en vierde klas van het voorgezet onderwijs. Gevraagd werd of in de vier weken voorafgaande aan het onderzoek werd gedronken. Het percentage alcoholdrinkers is het hoogst onder vierdeklassers van het VMBO.

Sport en veiligheid

- De wet- en regelgeving voor sportaccommodaties is gekoppeld aan het beleidsgebied *veiligheid*. Veiligheid komt in beeld bij ondermeer het hiervoor genoemde toezicht op naleving van de regelgeving voor alcoholgebruik in sportkantines en daarnaast bij het voorkomen van agressie, overlast en vandalisme op en om de sportvelden.

Sporten en bewegen in de openbare ruimte

- Sporten gebeurt lang niet altijd binnen de grenzen van een sportaccommodatie. In deze gevallen is het van belang om de *openbare ruimte* zodanig in te richten dat deze geschikt is voor sporters. De sportinfrastructuur in de openbare ruimte bestaat uit fietspaden, die tevens geschikt zijn voor skeeleren, hardlooproutes, ruiterspaden en dergelijke. In het verlengde hiervan is het *speelruimtebeleid* nauw verweven met sport, omdat speelplekken veelal een beweegcomponent in zich hebben en soms zelfs volledig in het teken van sporten staan (bijvoorbeeld door veldjes met doelen of basketbalpalen). De speelroute bij basisschool Heeckeren en de vele wandelroutes in de gemeente vormen voorbeelden van bestaand sportief gebruik van de openbare ruimte. Bij aanvullende initiatieven van dit 'sportinclusief denken' zal vanuit het sportbeleid worden meegewerkt.

Bewegingsonderwijs en naschools sportaanbod

- Ook het *lokaal onderwijs beleid* heeft nadrukkelijke dwarsverbanden met het sportbeleid, met name voor wat betreft het bewegingsonderwijs op basisscholen. Bewegingsonderwijs is een verplicht schoolonderdeel dat momenteel in ontwikkeling is. Dit wordt ondermeer veroorzaakt doordat pasafgestudeerde basisschoolleraren niet langer automatisch bevoegd zijn om bewegingsonderwijs te geven. Tevens kan sport worden ingepast in een naschools sportaanbod als onderdeel van een brede school(structuur).

Vrijwilligerswerk

- Sportclubs zijn voor hun bestaan afhankelijk van vrijwilligers. Het vinden en behouden van vrijwilligers wordt steeds moeilijker. Een goed vrijwilligersbeleid is van groot belang voor de toekomst van sportclubs. Het Bureau Vrijwilligerswerk vormt een partij die sportclubs en vrijwilligers bij elkaar kan brengen en kan adviseren.

2.3. Situatieschets 2009: dit is er nu

De huidige inzet vanuit het sportbeleid is op te delen in structurele en projectmatige inzet. Onder structurele inzet worden structurele subsidies en het beheer en onderhoud van sportaccommodaties bedoeld. Projectmatige inzet houdt in dat er tijdelijke stimuleringsimpulsen worden gegeven, die gericht zijn op een specifieke doelgroep.

Structurele inzet

Jeugdsportsubsidie

Alle sportverenigingen in de gemeente met jeugdleden komen in aanmerking voor de jeugdsportsubsidie. Dit is een waarderingssubsidie voor sportverenigingen. De subsidie bestaat uit een vast bedrag en een bedrag per jeugdlid. De jeugdsportsubsidie is in 2008 voor een periode van vier jaar vastgesteld. Naast deze subsidie verleent de gemeente ook subsidie aan een aantal andere organisaties die sport in de gemeente bevorderen. Tevens subsidieert de gemeente een aantal gemeentelijke sportverenigingen en verenigingen uit omliggende gemeenten, omdat zij een sportaanbod biedt voor mensen met een beperking. Een lijst met gesubsidieerde sportclubs en sportgerelateerde organisaties is opgenomen in de bijlage.

Ondersteuningsmaatregelen voor mensen met een functiebeperking

Voor sporters met een functiebeperking worden, in het verlengde van het gedachtegoed uit de WMO, zoveel mogelijk collectieve ondersteuningsmaatregelen getroffen. Het betreft ondermeer het toegankelijk maken van sportcomplexen. Een uitzondering op de collectieve werkwijze vormt de individuele verstrekking van sportrolstoelen door de gemeente.

Kwalitatief op peil houden sportaccommodaties

Sporthallen, gymzalen en zwembaden vormen net als de sportparken, belangrijke voorzieningen voor de gemeente. In totaal staat er voor sport in 2008 bijna 3 miljoen euro in de begroting. Vrijwel het gehele budget gaat naar accommodatiegerelateerde zaken. Een uitzondering hierop vormt de jeugdsubsidie. Ruim €60.000,- is bestemd voor dit doel. Een aantal van de sportaccommodaties wordt door de gemeente beheerd of het beheer ervan is in handen van beheerorganisaties. In beide gevallen draagt de gemeente bij in de investeringskosten en de exploitatie. Voor andere sportaccommodaties die in eigendom zijn van verenigingen of beheerd worden door derden is het mogelijk een investeringssubsidie aan te vragen. In dit geval krijgt de eigenaar of beheerder een subsidie voor maximaal 50% van de totale investeringskosten.

Voor het op peil houden van de sportaccommodaties wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de geldende kwaliteitseisen voor accommodaties en wordt op basis van urgentie en financiële gevolgen een afweging gemaakt voor renovatie dan wel nieuwbouw. Groot onderhoud en renovatie van gemeentelijke accommodaties geschiedt op basis van onderhouds- en renovatieplannen.

Huldigen talentvolle sporters

Kampioenen uit Hof van Twente die een hoogwaardige sportprestatie hebben geleverd op nationaal of internationaal niveau worden jaarlijks gehuldigd. Verder wordt incidenteel een topsportevenement gesubsidieerd.

Projectmatige inzet

Sportstimulering voor jeugd en jongeren

In 2008 heeft Hof van Twente ruim 35.000 inwoners. Ruim 8.500 van hen is 18 jaar of jonger en van deze jongeren sporten ruim 4.700 bij een sportclub. Omdat veel jongeren in de middelbare schoolleeftijd stoppen met sporten bij een sportclub, wil de gemeente deze groep extra stimuleren om te blijven sporten. Met het gemeentelijke BOS-project wordt al getracht deze groep te bereiken. Binnen dit project, dat in 2010 afloopt, worden sportactiviteiten voor jongeren aangeboden binnen de driehoek Buurt-Onderwijs-Sport (BOS). Daarnaast loopt in 2008 op de basisscholen het project 'Gezonde school', waarbij samen met de GGD goede voeding in combinatie met voldoende bewegen wordt gestimuleerd.

Sport en overgewicht

Vanwege het grote aantal mensen met overgewicht vormt dit een aandachtsgroep binnen de gemeente. 'Hof van Twente in Balans' en de 'Pilot Overgewicht' zijn projecten om overgewicht te verminderen. Overgewicht is een onderwerp met een nadrukkelijke link naar het gezondheidsbeleid.

Kunstgras

Tevens is in 2008 kunstgras gerealiseerd bij voetbalclub Rood Zwart uit Delden. In 2009 wordt kunstgras gerealiseerd bij hockeyvereniging G.M.H.C. uit Goor. Voor de voetbalclub wordt hiertoe overgegaan vanwege capaciteitsproblemen. Bij hockey is kunstgras inmiddels de norm voor wedstrijden. De gemeente betaalt voor deze verenigingen de aanlegkosten van het kunstgras en de basisinventaris. Aanvullende wensen van de clubs, moeten door de clubs zelf opgebracht worden. In hoofdstuk 3.2 staat meer informatie over sportaccommodaties en de wijze waarop wordt omgegaan met verzoeken om kunstgrasvelden.

Naast deze projecten wordt op incidentele basis geld beschikbaar gesteld voor sportactiviteiten en sportevenementen.

2.4. Dit wil Hof van Twente bereiken

Zoals eerder is aangegeven wil de gemeente iedereen in de gemeente de gelegenheid geven om te sporten.

De speerpunten van het sportbeleid voor de komende jaren zijn als volgt te omschrijven.

Speerpunten

1. Toename van het aantal mensen dat sport en beweegt en dan met name bij de doelgroepen jeugd & jongeren, ouderen, mensen met overgewicht en mensen met een functiebeperking;
2. Op peil houden van een kwalitatief en kwantitatief volwaardig aanbod van sportaccommodaties, waarbij intensiever gebruik van de sportaccommodaties in samenwerking met externe partijen wordt gestimuleerd;
3. Ondersteunen bij het instandhouden van een kwalitatief hoogwaardig verenigingsaanbod.

De wijze waarop de gemeente vorm wil geven aan het realiseren van deze speerpunten wordt in het volgende hoofdstuk uitgewerkt aan de hand van drie thema's:

- meer mensen in beweging;
- de sportplek;
- sterke sportclubs.

Om aan deze speerpunten meetbare prestatie-indicatoren te verbinden kan worden aangesloten bij bestaande monitoringinstrumenten, zoals het jongerenonderzoek en het seniorenonderzoek van de GGD Twente. Omdat deze monitoringinstrumenten zich niet op alle doelgroepen uit de sportnota richten, is aanvullend onderzoek wenselijk. Voorwaarde hierbij is dat het onderzoek een structureel karakter krijgt, waardoor uitkomsten uit verschillende jaren met elkaar vergeleken kunnen worden. In hoofdstuk vier wordt verder ingegaan op monitoring.

3. Sportthema's uitgewerkt

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe de gemeente haar toekomstige sportbeleid wil vormgeven. Niet alle onderdelen kunnen direct worden opgepakt. Wel geven deze thema's de toekomstige koers voor sport in Hof van Twente aan. De doelstelling zijn geformuleerd voor de gehele gemeente. Afhankelijk van de doelgroep of accommodatie zal bij de uitwerking specifiek worden ingezoomd op bepaalde kernen.

3.1. Meer mensen in beweging

3.1.1. Drempelverlagende maatregelen uitbreiden.

Het verbinden van mensen door sport wordt gezien als belangrijk doel voor de sociale contacten en als bijdrage aan een gezonde leefstijl. Deze doelstelling sluit nauw aan op de doelstellingen uit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). De gemeente wil met name meer aandacht besteden aan drempelverlagende maatregelen voor mensen met een functiebeperking, jeugd & jongeren, 65-plussers en mensen met overgewicht. Sporten en bewegen op ieders eigen niveau vormt hierbij het uitgangspunt. Drempels verlagen kan letterlijk in sportaccommodaties maar ook figuurlijk door weerstanden om niet te sporten weg te nemen.

Actie: De gemeente wil succesvolle sportieve activiteiten binnen de gemeente die inspelen op de beschreven doelgroepen en zich toespitsen op de driehoek Buurt – Onderwijs – Sport (BOS) in de toekomst kunnen voortzetten door middel van een projectsubsidie.

Voor meer informatie over de projectsubsidie wordt verwezen naar § 3.3.2. 'opstellen regeling projectmatige subsidie'.

3.1.2. Ontwikkelen sportaanbod ouderen.

De gemeente vergrijsst. Bijna 6.100 inwoners in de gemeente zijn 65 jaar of ouder, dit is verhoudingsgewijs meer dan gemiddeld in Overijssel en in Nederland. Tot 2030 zal het percentage ouderen stijgen met 9%.³ Voor het hebben van vitale ouderen is voldoende bewegen essentieel. De gemeente vindt een aantrekkelijk beweegaanbod voor met name de leeftijdscategorie 65 - 75 jaar van groot belang, zeker gezien de groei van deze groep. In de komende jaren wil de gemeente beweeginitiatieven die zich richten op ouderen dan ook stimuleren. De gemeente ziet hierbij zeker een rol weggelegd voor sportverenigingen.

Actie: onderzoeken aanvullende wensen van 65- tot 75-jarigen.
Actie: ontwikkelen sportaanbod voor 65- tot 75-jarigen, waar mogelijk in samenwerking met sportclubs.

3.1.3. Gebiedsgericht inzetten van sportstimulering.

Veel sportstimuleringsactiviteiten in de gemeente vinden momenteel plaats op incidentele basis. Om deze activiteiten een structureel karakter te geven kan in samenwerking met de coördinatoren gebiedsgericht werken van de gemeente worden bepaald op welke locaties en voor welke doelgroepen sportactiviteiten worden opgezet. Deze gebiedsgerichte inzet is vooral interessant voor het bereiken van jongeren. Veel jongeren haken namelijk na de basisschool af bij een sportclub. Door het aanbieden van een structureel aanbod met sportstimuleringsactiviteiten, dat in samenspraak met de jongerenwerker is gecreëerd, worden de jongeren vroegtijdig bereikt en wordt een goed alternatief geboden voor rondhangen op straat. Het kan hierbij gaan om activiteiten in één van de sportzalen, maar ook om activiteiten bij een sportclub en in de openbare ruimte.

Actie: ontwikkelen gebiedsgerichte aanpak voor sportstimuleringsactiviteiten.

³ Ten opzichte van peiljaar 2007.

3.1.4. Ontwikkelen combinatiefuncties.

De ministeries van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) richten zich met de 'Impuls brede scholen, sport en cultuur' specifiek op het creëren van combinatiefuncties tussen scholen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs, sportverenigingen en culturele instellingen. Een combinatiefunctie is een baan waarbij een werknemer in dienst is van één werkgever, maar werkzaam is voor twee of meer werkgevers. De gemeente moet na het eerste jaar 60% van de kosten financieren. Vervolgens dient het project een structureel vervolg te krijgen. Een combinatiefunctionaris kan werkzaam zijn in de sport- en in de cultuursector. Een voorbeeld van een combinatiefunctie staat beschreven in de volgende paragraaf.

Actie: onderzoeken van de mogelijkheden om aan te haken bij de impuls 'brede scholen, sport en cultuur' voor het ontwikkelen van combinatiefuncties.

3.1.5. Stimuleren bewegingsonderwijs basisscholen.

Het is belangrijk dat kinderen goed bewegen. Hierdoor kan overgewicht worden voorkomen. Uit vele onderzoeken blijkt dat overgewicht een groot probleem is. Bevorderd moet worden dat kinderen meer gaan bewegen. Vanzelfsprekend moet eveneens gekeken te worden naar het voedingspatroon van het kind (en zijn ouders).

Vanuit het lokaal onderwijsbeleid wordt tot 1 januari 2013 een extra bijdrage, bovenop de rijksbijdrage verleend voor het bewegingsonderwijs aan de scholen.

Deze extra bijdrage kan op verschillende manieren worden ingezet door de scholen (meerdere keuzes zijn mogelijk):

- het instandhouden en uitbreiden van de uren vakleerkracht in de school.
- het in breder verband verzorgen van een kwaliteitsimpuls bewegen in de school, door onder andere startende leerkrachten te scholen voor het gymonderwijs.
- extra ondersteuning geven aan kinderen met een motorische achterstand.
- deskundigheidsbevordering van de leerkrachten/instruieren van leerkrachten voor het uitvoeren van uitdagende gymlessen.
- het organiseren van sportactiviteiten in samenwerking met sportverenigingen.
- actief deelnemen aan gemeentelijke projecten op het terrein van beweging.

Met opmaak:
opsommingstekens en
nummering

Actie: de gemeente stuurt aan op een brede taakinfilling voor vakleerkrachten basisonderwijs op basisscholen. Ook kan er gekozen worden voor een beweegconsulent.

3.2. De sportplek

3.2.1. Efficiënter gebruik bestaande sportaccommodaties.

De gemeente vergrijsst en ontgroent. Dit houdt in dat er in de komende jaren minder (basisschool-)jeugd zal sporten in de Hofse binnensportaccommodaties. Daarnaast zal het aantal ouderen in de periode tot 2030 verder groeien. Ouderen maken over het algemeen minder gebruik van sportaccommodaties.

Haaks op de afname in het gebruik van binnensportaccommodaties staat de druk op de gebruiksuren van sporthallen en gymzalen door sportverenigingen. Een aantal verenigingen geeft aan meer te willen huren dan nu mogelijk is en in bepaalde gevallen wordt uitgeweken naar accommodaties in andere gemeenten.

Rekeninghoudend met de ontwikkelingen in de bevolkingsopbouw en de tendens dat alternatieve sportvormen buiten verenigingsverband aan terrein winnen, zal het huidige aantal binnen- en buitensportaccommodaties niet verder worden uitgebreid. Wel wordt ingezet op het multifunctioneel gebruik van bestaande sportaccommodaties en het clusteren van sportvoorzieningen. Bij multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties wordt vooral ingezet op het vergroten van het overdaggebruik van de velden voor schoolsport, buitenschoolse sportactiviteiten en bewegingsactiviteiten voor ouderen. De gemeente pleit voor samenvoeging van clubs op een gemeenschappelijke sportlocatie of voor fusies van sportclubs om op deze wijze clustering van voorzieningen mogelijk te maken. Door clustering van sportvoorzieningen kunnen gemeentelijke middelen efficiënter worden ingezet, ondermeer door de opbrengst van vrijgevallen grond.

De gemeente hanteert een Hofbrede benadering voor het sportaccommodatieaanbod. Dit houdt in dat, verspreid over de gemeente, voldoende sportaccommodaties aanwezig dienen te zijn. Een aantal sportaccommodaties heeft hierbij een verzorgingsgebied dat kernoverstijgend is. Onderzocht wordt hoe wordt omgegaan met de toekomst van de zwembaden en de mogelijkheid om een zwembad te combineren met een sporthal.

Actie: uitwerken van de visie over de toekomst van de zwembaden.

Actie: bevorderen *multifunctioneel gebruik sportaccommodaties* en *clusteren van (sport)voorzieningen*, waar mogelijk door fusies van sportclubs.

3.2.2. Criteria aanleg kunstgras sportveld.

Kunstgras vormt een technische ontwikkeling voor buitensportverenigingen waarmee ruimtewinst kan worden geboekt en meervoudig gebruik van de velden gestimuleerd kan worden. Bij hockeyclubs is kunstgras inmiddels de norm. Door de technische verbeteringen van kunstgras wint het ook aan populariteit bij andere sporten, waaronder voetbal. Samen met de buitensportverenigingen uit het Platform Kunstgras heeft de gemeente een aantal voorwaarden opgesteld voor (co-)financiering van kunstgras door de gemeente. Een buitensportvereniging kan in aanmerking komen voor subsidie voor de aanleg van kunstgras als wordt voldaan aan (één van) de volgende criteria.

Criteria voor de aanleg van kunstgras

1. Er is sprake van capaciteitsproblemen op basis van NOC*NSF-normen.
2. Er is sprake van multifunctioneel gebruik, ondermeer door maatschappelijke partners.
3. Door de aanleg van kunstgras is clustering van velden mogelijk, waardoor ruimte vrijgespeeld wordt voor andere doeleinden.
4. Om sporttechnische redenen voldoet natuurgras voor een tak van sport niet meer.
5. Bij het nastreven van een meer optimaal gebruik van een buitensportaccommodatie is kunstgras noodzakelijk.
6. Tot slot kan tot kunstgras worden overgegaan uit financiële overwegingen (alternatieven zijn duurder).

In de startnotitie Kunstgras, die in 2007 is vastgesteld door de raad, is vastgelegd dat de eerste drie criteria in aflopende volgorde van belangrijkheid worden meegewogen bij aanvragen voor de aanleg van kunstgras.

Actie: bevorderen *multifunctioneel gebruik sportaccommodaties* en *clusteren van (sport)voorzieningen*.

3.2.3. Stimuleren van uitbesteding en privatisering.

De gemeente blijft in de komende jaren het uitbesteden van het beheer, het onderhoud en de exploitatie van binnen- en buitenaccommodaties aan de gebruikers stimuleren. De voorkeur van de gemeente gaat uit naar het volledig overdragen van de accommodatie naar een beheerstichting, die van de gemeente een exploitatiesubsidie ontvangt. De verantwoordelijkheid voor het onderhoud en de renovatie van grassportvelden vormt hierop een uitzondering. Daarnaast wordt de wijze van beheer en onderhoud van kunstgrasvelden uitgewerkt in een aparte kunstgrasnotitie.

Actie: uitbesteden van beheer, onderhoud en exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties.

3.2.4. Investeringsubsidie in bepaalde situaties verhogen.

Verenigingen met een eigen accommodatie en beheerders van (sport-) accommodaties komen in aanmerking voor een investeringsubsidie voor maximaal 50% van de totale investeringskosten. De bijdrage geldt alleen voor die onderdelen die voor het beoefenen van de sport noodzakelijk zijn. Commerciële ruimten, zoals bar en keuken, komen niet in aanmerking voor een investeringsubsidie. De gemeente wil in de toekomst echter kunnen beslissen om meer dan de helft van alle investeringskosten te subsidiëren, oplopend tot een subsidie van 100% van de kosten. Deze verhoogde investeringsubsidies gelden voor accommodaties die de gemeente noodzakelijk acht, waarbij met name wordt gedacht aan zwembaden, sporthallen en sportzalen.

Een strategisch kader van noodzakelijk geachte voorzieningen, wordt in een later stadium uitgewerkt. Bijkomend voordeel van een investeringsubsidie tot 100% is dat de drempel voor verenigingen kan worden weggenomen om sportaccommodaties in eigen beheer te nemen. Het financiële risico wordt bij volledige subsidiëring namelijk tot een minimum beperkt.

Actie: uitwerken strategisch kader voor verhoogde investeringsubsidie, inclusief financiële vertaling.

In de bijlage is een lijst met sportaccommodaties in de gemeente opgenomen.

3.3. Sterke sportclubs

3.3.1. Waarborgen sterke sportclubs.

De gemeente hecht veel waarde aan het zelforganiserend vermogen binnen de sport en hecht daarom een groot belang aan de sportverenigingen in de gemeente. De gemeente ondersteunt een groot aantal sportclubs door middel van subsidies en het aanbieden van accommodaties en zal dit in de toekomst blijven doen. Om in de toekomst (financieel) sterke sportclubs te behouden bepleit de gemeente clustering van sportclubs, waar mogelijk en wenselijk door fusies.

Actie: sportverenigingen met subsidies en het aanbieden van accommodaties ondersteunen;
Actie: sportverenigingen ondersteunen bij fusies en het clusteren van voorzieningen.

3.3.2. Meer sturen met subsidieregeling.

De bestaande sportsubsidies hebben een duidelijk doel. Uit het grote aantal sportclubs dat subsidie aanvraagt, blijkt dat de subsidies ook worden gewaardeerd. Een minpunt van de huidige subsidies is dat er nauwelijks sturing plaatsvindt. Verenigingen met jeugdleden ontvangen namelijk subsidie zonder dat deze subsidie op een bepaalde manier (bijvoorbeeld voor jeugd) besteed dient te worden. De overige subsidies zijn accommodatiegericht. Om meer te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen en beter te kunnen sturen op de thema's in de sportnota is een meer doelgerichte impuls nodig. Een denkrichting voor de toekomst vormt een projectmatige subsidie die zich richt op maatschappelijke initiatieven. De gemeente wil in dit kader initiatieven van sportorganisaties ondersteunen, die zich richten op een bepaalde doelgroep uit deze sportnota. De wijze waarop dit wordt vormgegeven zal in samenspraak met sportverenigingen en andere sportaanbieders gebeuren. Hierbij wordt het uitgangspunt gehanteerd dat de jeugdsportsubsidie een basisvoorziening is en blijft. Om meer te kunnen sturen kunnen de subsidievoorwaarden worden aangescherpt, bijvoorbeeld doordat de subsidie daadwerkelijk voor de jeugd besteed moet worden. De jeugdsportsubsidie is vastgesteld tot en met 2011. Nieuwe subsidievoorwaarden kunnen daarom na 2011 ingaan.

Actie: een projectmatige subsidieregeling opzetten gericht op het initiëren van maatschappelijke initiatieven in de sportsector.

3.3.3. Bieden van een platform voor deskundigheidsbevordering.

Het bureau Vrijwilligerswerk ontvangt een gemeentelijke subsidie voor het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties. Om de deskundigheid van sportverenigingen te vergroten en clubs te stimuleren tot het ontplooiën van maatschappelijke initiatieven dient het bureau zich in de toekomst meer te richten op sportclubs. Het bureau heeft in dit geval een rol bij het bevorderen van kennisuitwisseling tussen clubs, bemiddelen bij het vinden van vrijwilligers en ondersteunen bij het aanvragen van subsidie.

Actie: in de prestatieafspraken met Bureau Vrijwilligerswerk opnemen op welke wijze invulling wordt gegeven aan het ondersteunen van sportverenigingen.

3.3.4. Naast breedtesport meer aandacht voor topsport.

Momenteel wordt binnen het gemeentelijk sportbeleid ingezet op de breedtesport. Breedtesport is alle sport die geen topsport is. Incidenteel worden topsportevenementen financieel ondersteund door de gemeente. Het positieve imago van topsporters en topsportevenementen heeft een gunstig effect op de algehele sportdeelname en de aantrekkingskracht van Hof van Twente. In de toekomst zal daarom meer worden ingezet op topsport door het subsidiëren of sponsoren van sporters, teams of evenementen op topsportniveau. De nadruk blijft in de toekomst echter liggen op de breedtesport.

Actie: onderzoeken van de mogelijkheden en (financiële) consequenties van het subsidiëren of sponsoren van sporters, teams of evenementen op topsportniveau.
--

4. Monitoring

Om te meten wat de effecten zijn van het gemeentelijk sportbeleid zijn prestatie-indicatoren van groot belang. Met behulp van de prestatie-indicatoren kan worden gemeten hoe een onderdeel zich heeft ontwikkeld ten opzichte van de oorspronkelijke situatie.

Om meer zicht te krijgen op deze effecten is op een aantal punten aanvullend onderzoek nodig. Van belang hierbij is dat er regelmatig (b.v. om de vier jaar) een onderzoek wordt uitgevoerd. Gegevens uit bestaande monitorinstrumenten, zoals het jongeren-, ouderen- en volwassenenonderzoek van de GGD, zijn bij het opstellen van de prestatie-indicatoren opgenomen in onderstaande overzicht.

Aanvullend aan deze onderzoeken zijn een jeugd- en onderwijsmonitor en een gemeentepanel in ontwikkeling.

Beoogd effect	Prestatie-indicator
<i>Meer mensen die sporten en bewegen</i>	- Groei van het aantal sporters in de gemeente: nulmeting 2009 (Volwassenenonderzoek GGD over 2008) - Percentage volwassenen dat tenminste vijf dagen per week matig intensief beweegt: ⁴ nulmeting 2009 (Volwassenenonderzoek GGD over 2008)
<i>Grotere toestroom van jeugd naar sportvereniging</i>	1. Groei van het aantal jeugdleden bij gesubsidieerde sportclubs van 4.703 in 2007 naar 4.900 in 2011. 2. Stijging van het percentage scholieren in het voortgezet onderwijs dat lid is van een sportclub van 82% in 2007 naar 85% in 2011
<i>Groter aantal jongeren dat sport</i>	Percentage jongeren dat dagelijks een uur matig intensief beweegt stijgt van 88% in 2007 ⁵ naar 90% in 2011.
<i>Meer ouderen die bewegen</i>	Percentage ouderen tussen 65 en 75 jaar dat sport stijgt van 40% in 2005 naar 45% in 2009.
<i>Evenwicht tussen vraag en aanbod voor mensen met een functiebeperking</i>	Tevredenheid sportaanbod van mensen met een functiebeperking: inventariseren in 2010
<i>Sterke, maatschappelijk betrokken, sportverenigingen</i>	Aantal sportverenigingen met een sportaanbod voor ouderen en mensen met een functiebeperking: inventariseren in 2010

Actie: evalueren tevredenheid sporters met een functiebeperking.
 Actie: inventariseren sport- en bewegingswensen 65- tot 75-jarigen.
 Actie: inventariseren sportverenigingen met een sportaanbod voor ouderen en mensen met een functiebeperking.

⁴ Indien volwassenen tenminste vijf maal per week matig intensief bewegen wordt voldaan aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB). Matig intensieve activiteiten zijn beweegactiviteiten die qua energieverbruik gelijk staan aan fietsen, baantjes trekken, tuinieren of wandelen.

⁵ Met dagelijks 1 uur matig intensief bewegen wordt, op hoofdlijnen, voldaan aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) voor jongeren tot 18 jaar.

5. Financiën

De waarde die de gemeente letterlijk hecht aan sport is af te leiden uit de gemeentelijke begroting. Eerder in deze nota is al aangegeven dat structureel ruim 2,5 miljoen euro⁶ per jaar beschikbaar is voor sport. Het gaat hierbij vooral om vaste lasten en subsidies voor sportaccommodaties. Dit is veel en hierbij zijn nog niet eens de financiële consequenties van projecten, zoals de aanleg van kunstgras, meegenomen. Bij het realiseren van de nieuwe beleidvoornemens zal dan ook vooral worden gekeken naar financiering door koppelingen met andere beleidsterreinen en door het aanspreken van externe financieringsbronnen. Voor een structurele impuls zal echter vanuit gemeentelijke budgetten bijgedragen dienen te worden. Uitgangspunt is dat dit gebeurt door herschikking van bestaande sportbudgetten. Het creëren van een structurele projectsubsidie voor maatschappelijke initiatieven is mogelijk door het op een andere wijze inzetten van de jeugdsportsubsidie. De meerwaarde van de projectsubsidie voor maatschappelijke initiatieven ligt in het feit dat met deze subsidie nadrukkelijker kan worden gestuurd.

Zoals eerder in deze nota is aangegeven zal de inhoud van de nieuwe projectsubsidie in samspraak dienen te gebeuren met sport- en aanverwante organisaties.

Omdat de bestaande subsidieafspraken met sportclubs veelal zijn vastgesteld voor vier jaar (ingående per 2008), zal er in ieder geval tot 2011 geen verschuiving plaatsvinden in de basissubsidies aan sportverenigingen. Na 2011 zullen verschuivingen worden ingezet waarbij bestaande subsidies op een andere wijze zullen worden ingezet, zodat nieuwe subsidies die meer aansluiten op de nieuwe gemeentelijke koers ingevoerd kunnen worden. Tevens is het mogelijk nieuw sportbeleid te financieren door verhoging van tarieven voor gebruik van gemeentelijke sportaccommodaties. Voortvloeiend uit de sportnota dient te worden onderzocht wat de gevolgen zijn van herijking van de tarieven .

In onderstaande tabel staan de onderdelen weergegeven die in de komende jaren aanvullende financiering behoeven. Naast deze aanvullende financiering wordt tot 2010 geld ingezet voor het Buurt- Onderwijs- Sport (BOS) -project van de gemeente, dat mede wordt gefinancierd door het rijk.

Beoogde nieuwe impulsen	Wijze van financiering
Na 2011: Projectsubsidie voor sportclubs, gericht op professionalisering en vergroten maatschappelijke betrokkenheid (gehandicapten, jeugd, senioren)	Wijzigen inzet jeugdsportsubsidie (vanaf 2011); verhoging tarieven
Creëren combinatiefuncties	Aanhaken bij beleidsterreinen onderwijs en cultuur en de rijksimpuls
Stimuleren bewegingsonderwijs basisscholen	Nota lokaal onderwijsbeleid 'Spelend Leren'.
Aanvullende budget investeringssubsidie voor financiering van investeringen tot 100% (i.p.v. 50%)	Financieringsmogelijkheid wordt onderzocht.
Stimulering topsport	Financieringsmogelijkheid wordt onderzocht.
Aanvullende monitoring sport	Onderzoeksbudget afdeling welzijn. Aanhaken bij 'jeugd en onderwijs monitor'.
Communicatie (intern en extern)	P.M.

⁶ Een overzicht van de begrote kosten voor sport in 2009 is opgenomen in de bijlage.

6. Geraadpleegde literatuur

- Gezondheidsmonitor Hof van Twente 2008, GGD Regio Twente.
- Jongerenonderzoek Hof van Twente 2007, GGD Regio Twente.
- Leerlingenprognose en ruimtebehoefte 2007 basisonderwijs Hof van Twente.
- Preventief Gezondheids Onderzoek (PGO) 2007, GGD Regio Twente.
- Volwassenenonderzoek Hof van Twente 2002, GGD Regio Twente.
- Ouderenonderzoek 2005 'Gezond ouder worden in Hof van Twente', GGD Regio Twente.
- 'Twente kiest voor gezond leven en werkt aan gezondheid', fase 2: thema's uitgewerkt, regionale gezondheidsnota GGD Regio Twente.

Bijlage 1. Lijst met geïnterviewde organisaties

Hieronder staan de (sport)organisaties waarmee in het kader van de op te stellen sportnota is gesproken.

1. Atletiek en wandelvereniging Delden
2. Badmintonvereniging Den Haller, Diepenheim
3. Bureau Vrijwilligerswerk
4. Goorse schaakclub
5. Gymvereniging Markelo
6. Jeu de boulesvereniging Le Biberon, Delden
7. Ponyclub Markelo
8. Sportfit Van Wijnen (fitnesscentrum), Goor
9. Tennisvereniging Mossendam, Goor
10. Voetbalvereniging Delden

Bijlage 2. Lijst met gesubsidieerde sportclubs en sportgerelateerde organisaties

Kern	Sportorganisatie	Kern	Sportorganisatie
Bentelo	Binnensportvereniging De Polstars	Goor	Volleybalvereniging Dynamiek
	Handbalvereniging Bentelo		Zwemgroep 't Roessingh (uit Enschede)
	Tennisvereniging De Pol	Hengevelde	St. IJclub Wegdam
	Voetbalvereniging Bentelo		Judovereniging Diepenheim - Hengevelde
	Landelijke Rijvereniging en Ponyclub De Hagmolenruiters		Kindergym Hengevelde
Delden	Badmintonclub Delden		Samengestelde wedstrijden Ambt Delden
	Comité Avondvierdaagse		Voetbalvereniging W.V.V. '34
	Deldense Handbalvereniging		Volleybalvereniging Cupido
	Deldense Korfbal Vereniging Zwart Wit		Wegdamse Handbal Club (WHC)
	Eerste Deldense Schaakclub		Wegdamse Tennisclub
	Fietsclub De Twickeltrappers	Markelo	Gymnastiekvereniging Markelo
	Gymnastiekvereniging Actief		Ponyclub Markelo
	Gymnastiekvereniging Rood Zwart		Voetbalvereniging sportclub Markelo
	St. Judosport Oost Delden		Markelose tafeltennisclub
	Schietvereniging Delden		Markelose Tennis Vereniging '65 (M.T.V)
	Tennisclub Delden		Handbalvereniging Marclo '88
	Voetbalvereniging s.v. Delden		Voetbalvereniging s.v. Markvogels
	Voetbalvereniging Rood Zwart		Volleybalvereniging Markel up
	Volleybalvereniging Devoc		Zwem- en poloclub Maarkel
	Zwemclub Twickel	Regionaal	Invalidsportvereniging I.S.V. Hengelo
Diepenheim	Badmintonclub Den Haller		St. Paardrijden Gehandicaptten Holten
	Diepenheimse Gymvereniging (DGV)		St. Paardrijden Gehandicaptten Zoekerveld
	Judovereniging Diepenheim - Hengevelde		V.A.S. De IJsselstreek (vereniging voor aangepast sporten)
	Land. Rijvereniging en Ponyclub Diepenheim		
	Tennisvereniging Stedeke		
	Voetbalvereniging Diepenheim		
	Volleybalvereniging Time Out '75		
Goor	Atletiekvereniging Goor		
	Badmintonclub Union Goor		
	Bijartvereniging Twentse Haagje		
	Fudo shin-do (vechtsport)		
	Goorse IJclub		
	Goorse Mixed Hockeyclub (GMHC)		
	Goorse Schaakclub		
	Goorse Tennis Club (GTC)		
	Goorse Zwem- en poloclub 'De Whee'		
	Gymnastiekvereniging Excelsior		
	Handbalvereniging Dynamiek		
	Korfbalvereniging Phenix		
	Landelijke Rijvereniging en Ponyclub De Reggeruiters		
	Tafeltennisvereniging Olympia		
	Tennisvereniging De Mossendam		
	Voetbalvereniging G.F.C.		
	Voetbalvereniging Hector		
Voetbalvereniging Twenthe			

Bijlage 3. Overzicht met alle sportclubs en sportaccommodaties

(Voor contactgegevens zie: gemeentegids van Hof van Twente)

Bentelo ↓		Delden ↓	
Sportaccommodaties	Sport- en Gemeenschapscentrum De Pol	Algemeen	Stichting Beheer Registergoederen (SBR)
Biljartsport	Biljartvereniging Bentelo	Sportaccommodaties	IJsbaan: Delden
Handbal	Handbalvereniging Bentelo		Paardensportcentrum De Hofmeijer
Schietsport	Schietvereniging Het Jagertje		Clubhuis Korfbalvereniging Zwart Wit
Tennis	Tennisvereniging De Pol		Sporthal Raesfelt
Voetbal	Voetbalvereniging Bentelo		Sporthal De Reiger
Volleybal	Volleybalvereniging De Polstars		Sportcomplex De Mors
			Sportcomplex Rood- Zwart
			Recreatief Openluchtzwembad De Mors
		Sportschool	Sportfit Waanders
		Atletiek	Atletiek en wandelvereniging Delden
		Badminton	Badmintonclub Delden
			Badmintonclub De Fleppers
		Denksport	Eerste Deldense Schaakclub (EDS)
Diepenheim ↓		Golf	Twentse Golfclub (Ambt Delden)
Sportaccommodaties	Golf: Pitch en Putt	Gymnastiek, turnen	Gymnastiekvereniging Actief
	Binnen- en buitenmanege: Diepenheim		Gymnastiekvereniging Rood Zwart
	Sportzaal Diepenheim	Handbal	Deldense Handbalvereniging DHV Minkjan
	Sportpark De Koppel	Hengelsport	Hengelsportvereniging Delden
Badminton	Den Haller	IJssport	Twentse Schoonrijders
Biljartsport	Biljartvereniging Boonk		IJsclub Delden
	Biljartvereniging De Mölnhöfte	Jeu de boules	Le Biberon
	Biljartvereniging 't Stedeke	Kaartspelen	Bridgeclub Delden
Darten	Monatn		Bridgeclub Sans Atout Delden
Gymnastiek, turnen	Gymnastiekvereniging DGV	Korfbal	Deldense Korfbalvereniging Zwart- Wit
Hengelsport	Het Simmetje	Paardensport	PC en LR De Hagmolenruiters
Kaartspelen	Bridgeclub Diepenheim	Schietsport	Schietvereniging Delden
Motorsport	Diepenheimse Motor Club	Tennis	Tennisclub Delden
Paardensport	LR en PC Diepenheim	Traditionele sporten	Koersbalclub Houdt Koers
Tennis	Tennisvereniging Stedeke	Voetbal	Sportvereniging Delden
Traditionele sporten	Klootschietvereniging Stedeker Daansers		Voetbalvereniging Rood-Zwart
Vecht& zelfverdedigingssporten	Judovereniging Diepenheim	Volleybal	Volleybalvereniging DEVOC
			Volleybalvereniging Vocluze
Voetbal	Voetbalvereniging Diepenheim		Volleybalvereniging VOT
Volleybal	Volleybalvereniging Time Out '75	Wandelsport	Comité Avondvierdaagse Stad en Ambt Delden
		Watersport	Zwemclub Twickel
		Wielersport	DFC De Twickel Trappers

Goor ↓		Goor (vervolg) ↓	
Algemeen	Cara-Sportclub Goor	Vecht- en verdedigingssporten	Fudo shin-do
	Stichting tot Exploitatie van Indoor-accommodaties Goor (STEVIG)	Voetbal	Sportvereniging Hector
	Stichting Exploitatie en Onderhoud Kunstgrasvelden (SEOK)		Voetbalvereniging GFC
Sportaccommodaties	Gymnastieklokaal Rozenstraat		Voetbalvereniging Twenthe
	Gymnastieklokaal Kievitstraat	Wandelsport	Comité Wandelvierdaagse Goor
	Ijsbaan: 't Slag		Wandelsportvereniging Tempo DMG
	Sport- en squashhal De Mossendam	Watersport	Goorse Zwem- en Poloclub De Whee
	Sportcomplex Doesgoor		Zwemgroep 't Roessingh
	Sportcomplex GMHC	Wielersport	Toerclub Goor
	Sportcomplex Heeckeren		
	Sportcomplex De Horst		
	Sportcomplex Piepwillem		
	Complex Tennisclub Goor		
	Tennishal De Mossendam		
	Recreatiebad De Whee		
Sportscholen	Athena Conditioning Centre	Hengevelde ↓	
	Sportfit Van Wijnen	Sportaccommodaties	Stichting Sport- en Gemeenschapscentrum
Atletiek	Atletiekvereniging Goor '75	Biljartsport	Biljartvereniging Assink
Badminton	Badmintonclub Union Goor		Biljartvereniging Gebrande Waateren
Biljartsport	Biljartvereniging B en T		Biljartvereniging Sjors
	Biljartvereniging De Ster	Gymnastiek, turnen	Gymnastiekvereniging Hengevelde
	Biljartvereniging Twentse Haagje		Kindergym Hengevelde
	Biljartvereniging Vennebekken	Handbal	Handbalvereniging WHC
	Biljartvereniging De Wiener Stube	Ijssport	IJsclub Wegdam
Darten	Dartvereniging Buddy's	Tennis	Tennisvereniging Wegdamse TC
	Dartvereniging Jachtlust JNT	Voetbal	Voetbalvereniging WVV '34
	Dartvereniging De Whee	Volleybal	Volleybalvereniging Cupido
Denksport	Goorse Schaakclub		
Gymnastiek, turnen	Excelsior Goor		
Handbal	Handbalvereniging Dynamiek		
Hengelsport	Goorse Hengelsportvereniging		
Hockey	Hockeyvereniging GMHC		
Ijssport	Goorse IJsclub		
Jeu de boules	De Reggewerpers		
Kaartspelen	Goorse Bridgeclub Niet Kwetsbaar		
Korfbal	Korfbalvereniging Phenix '72		
Motorsport	Motorclub De Roadrunners		
Paardensport	Landelijke Rijvereniging Goor		
	LR en PC De Reggeruiters		
Schietsport	Schietvereniging Prins Willem Alexander		
	Tafeltennisvereniging Olympia		
Tafeltennis	GTC Goor		
Tennis	Tennisvereniging De Mossendam		
Trimmen	Trimgroep De Kariboos		

Markelo ↓		Regionaal ↓	
Algemeen	Stichting Sporthal Markelo	Gehandicaptensport	De Sprinkplank, Hengelo (onderdeel van MEE Twente)
Sportaccommodaties	IJsbaan: Abrahams Venneke		Invalidsportvereniging ISV Hengelo
	IJsbaan: De Zilvermeeuw		NebasNsg (Nederlandse sportkoepel)
	Manege en kampeerboerderij De Barlo		Stichting Twentse Sportbelangen (o.a. organisatie Twenste rolstoelvierdaagse)
	Stichting Sporthal Markelo		
	Manege Snorrewind		
	Meenderinkboer Manege		
	St. Paarden- en ponysport Markelo		
	Sporthal De Haverkamp		
	Motorcrosscircuit De Herikerberg		
	Sportcomplex SV Markvogels Boules		
	Sportcomplex Voetbalvereniging Sportclub Markelo		
	Stichting Tennishal De Pothoek		
Sportschool	Sportschool Body Fit		
Autosport	Autosportvereniging Markelo		
Biljart	Biljartvereniging De Haverkamp		
	Biljartvereniging De Kroon		
	Biljartvereniging De Kruusweg		
	Biljartvereniging Smit		
	Biljartvereniging Toornsmit		
Gymnastiek	Gymnastiekvereniging Markelo		
Ijssport	Stichting IJsclub De Zilvermeeuw		
	IJsclub Markelo		
Jeu de boules	Markvogels Boules		
Kaartspelen	Bridgeclub Markelo		
Motorsport	Motorclub Ons Genoegen		
Paardensport	Landelijke Rijvereniging Markelo		
	Landelijke Rijvereniging De Zeven Buurtschappen		
	Menclub Markelo		
	Ponyclub Het Lamoen		
	Ponyclub Markelo		
Schietsport	Jachtschietclub Markelo		
Tafeltennis	Tafeltennisvereniging MTC		
Tennis	Tennisvereniging MTV '65		
Voetbal	Voetbalvereniging Sportclub Markelo		
	Supportersclub FC Twente, afd. Markelo		
Volleybal	Volleybalvereniging Dynamiek		
	Volleybalvereniging Markel Up		
Watersport	Zwem- en poloclub Maarkel		
Wielersport	Stichting Wielersport Markelo		

Bijlage 4. Sportbudget 2009

OMSCHRIJVING	BEDRAG BEGROOT*
Sportcomplex De Koppel Diepenheim	€ 39.300
Sportcomplex Rupertserve Hengevelde	€ 83.501
Sportcomplex. De Pol Bentelo	€ 58.963
Sportcomplex Endemansdijk Markelo	€ 66.424
Sportterrein AWD Delden	€ 2.034
Sportvereniging V.V. Rood-Zwart Stad Delden	€ 97.689
Sportvereniging De Mors Stad Delden	€ 27.719
Sportvereniging Pluvierstraat (Hector), Goor	€ 54.532
Sportvereniging Scherpenz.weg Goor (GMHC)	€ 27.645
Sportvereniging Gruttostraat Goor (vv Twenthe)	€ 32.322
Sportcomplex De Mossendam Goor	€ 40.197
Sportvereniging De Horst Goor (Phenix)	€ 25.986
Paardensportcentrum De Hoffmeijer Zeldam	€ 20.641
Overige aangelegenheden inzake sport	€ 253.093
Subsidies sportverenigingen	€ 106.624
Sportzaal Diepenheim	€ 96.883
Gemeenschapscentrum De Pol Bentelo	€ 61.040
Gemeenschapscentrum De Marke Hengevelde	€ 93.960
Sporthal De Haverkamp Markelo	€ 167.456
Sportzaal Raesfelt Delden	€ 87.200
Sporthal De Reiger, Delden	€ 146.926
Sporthal Mossendam/gymlokalen Goor (expl.STEVIG)	€ 207.586
Zwembad De Vijf Heuvels, Markelo	€ 362.293
Zwembad De Mors, Delden	€ 228.653
Zwembad De Whee, Goor	€ 287.413
TOTAAL	€ 2.676.062

* Het weergegeven sportbudget geeft een beeld van de structurele middelen voor sport. Het sportbudget is exclusief de kosten voor privatisering kleedkamers van buitensportverenigingen (plus compensatie clubs), de aanleg van kunstgras en de investeringssubsidie. De eerste twee onderdelen betreffen incidentele kosten. De investeringssubsidie geldt niet alleen voor sportorganisaties, maar ook voor welzijnsorganisaties en dergelijke.